

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDÁSZATI NAPILAP.

Előfizetési díj: Egész évre 12 frt., félévre 6 frt., negyedévre 3 frt.

Előfizetések és hirdetések helyben és vidékről a szerkesztőséghez küldendők be.

Helyben előfizetheti: a szerkesztőségénél, a kiadó-hivatalnál, Demjén L., Keresztény P. kereskedéseiben. Egyes szám ára 5 kr. o. é.

Szerkesztőség és kiadó-hivatal: belső-tordautca szögletén, Csapó S. kereskedésével szemben, I-ső emelet, feljárás a kaputól jobbra.

Hirdetési díj: öt hasábos garmond sorért 6 kr. s egyszeri beiktatás után 30 kr. helyégedij.

Hirdetések felvételnek: Helyben: a szerkesztőségénél, a kiadó-hivatalban, Demjén László könyv- és Keresztény Pál papír-kereskedésében. Bécsben: Haasenstein és Voglernél (Neuer-Markt 11 sz.), Oppelik Alajosnál (Wollzeile 22. sz.), Rudolf Mosse officiel. Zeitungs-Agent (Stadt, Seilerstätte 2), Süddeutsche Annoncen-Expedition Stuttgart. Nyilváltór sora 20 kr.

A „KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY“

1872 szeptember 1-jétől mindennap egész nagy iven jelenik meg; előfizetési díj: egész évre 12 frt., félévre 6 frt., évnegyedre 3 frt. o. ért.

Nyolcz egyszerre beküldött előfizető után tisztelet-példánnyal szolgálunk.

Pest, nov. 21.

r. A Deákkör tegnapi értekezlete zajos és ingerült volt. A Csernátóy-féle ügy volt napirenden. Már megelőzőleg több magán értekezlet tartott egyes képviselőknél. Közvetlenül a körbeli értekezlet előtt Deáknál gyűltek össze pártunk emberei, tanácsát kérvén ki azon közvetítő indítványra nézve, mely bizalmas körben állapított meg. Deák ki, mint említők, határozottan a rosztalás direct indítványozása ellen volt, helyeselt a határozati javaslatot. Lónyay, ki időközben értesült a dolog fordulatáról, szintén hozzá járult ahhoz, s elállott azon szándékától, hogy a körben szólani fog. Ily előzmények után nyílt meg tegnap este 6 órakor a Deákpárt értekezlete.

A határozati javaslat előterjesztésén, hosszas és szenvedélyes vita fejlődött ki, melyben a határozati javaslat pártolói és a rosztalás direct indítványozásának szószólói vettek részt. Ez utóbbiak legfőbb argumentuma az volt, hogy a miniszterelnök meg nem elégedhetik ily indirect rosztalással a támadás brutalitásával szemben, míg mások az esélyesség érveit hozták fel, melyeket tegnapelőtti cikikkünkben mi is hangsúlyoztunk. A határozati javaslat végre nagy többséggel elfogadott, s a pénteki ülésben határozottat benyújtani.

A mi a határozati javaslat eszméjének eredetét illeti, három oldalról egy időben pendített az meg. Bittó egy magántanácskozmányban, Wahrmann és Pulszky Ágost ugyanakkor más-más körben vetették fel ezen eszmét egyidejűleg, alkalmasabb módja az indirect rosztalásnak nem képzelhető, s ezzel egyidejűleg a tanácskozási szabályoknak hiányossága is kiegészíthetők, a mennyiben a miniszterium felhívott, hogy azon törvények megváltoztatására, mely a házszabályok megváltoztatását csak a jövő országgyűlésre kihatólag enged meg, törvényjavaslatot terjeszzen elő.

Izgalmas tanácskozások várhatók a házbán. A szélsőbal hir szerint elhatározta volna, hogy mindegyik tagja ismételn fogja a házbán ugyanazokat, miket Csernátóy elmondott. Hogy különben arról már most is szó sem lehet, hogy a budget megszavaztassék, az világos; s ha a szélsőbal a mult országgyűlésen megkezdett taticájához tér vissza, akkor nem fog egyéb hátra maradni, mint az országgyűlés feloszlátása, melynek eshetősége tegnap a Deákkörben is több oldalról szellőztetett.

Azok a szélkergető ó-szászok!

(Brrr!) A mi jó ó-szászaink minduntalan azt kiabálják: halgassa meg őket a kormány még egyszer, mielőtt a Királyföld újra szervezését illető törvényjavaslatát a képviselőház asztalára le tenné. Ezt akarnak az ó-szászok elérni mindenáron, miért ezt ők is tudják, de mások előtt sem titok.

Legelőbb azzal állott elő az ó-szászok organuma a „S. d. Woblt“, hogy „az illetők“ még meg nem hallgattak. Erre azonban a néhai „ifju szászok“ közlönye a „Sieb. Blätt“ adta meg az illetékes demetit. Elmondá, hogy a belügyminister 1870 nov. 18-án 275 eln. sz.

alatt kelt leírata, épen „az illetők meghallgatását rendelte el a törvény értelmében, a királyföldi helyhatósági kérdést illetően“ s ez 1871 január 7-én azon hátrattal közöltetett az egyetemmel, hogy az idézett „felsőbb rendelet értelmében a maga rendjén adjon véleményt a Sachsenland helyhatósági szervezéséről“, hogy a Comes azt mielőbb a belügyérhez felterjesztesse; elmondá a „Sieb. Blätt“ azt is, hogy ez okmány „48 szám alatt iktattatott be az egyetem jegyzőkönyvébe, s így semmi kétség sem fér ahhoz, hogy az egyetem meghallgatott-e vagy sem.“

Ily határozott és világos demetivel szemben, kivált miután azt szász lap adta, a meg nem hallgatást vitatni többé nem lehetett.

Az ó-szász visszavonulást nagyszerű jermiad fedezte. Hivatkoztak „Lengyelország feldarabolására“ s állíták, hogy „kiesiben ilyen feldarabolása terveltetik a szász nemzeti testnek“; s abból akarták megítélni a magyar kormány és törvényhozás belátását, jogtisztelét, a német culturélet iránti méltányosságát — hogyan jár el majd a szász helyhatósági törvényre.

E mellett látványok rémitgeték: tiszta égből lehulló menykő, meglepetések; a „boszulusok kara“, s jogelkobzás kísértének lázas álmaikban; csak abban találtak vigasztalást, hogy az általuk 1848—49-ben 1850-ben, 1861 és 1862—63-ban megtagadott Lipót hitlevél áll még és ez biztosítja az egyetem jog és hatáskörét; elhitették magukkal, hogy ők még mindig megmaradhatnak „harmadik rendi nemzetnek“ s erősen megválnak győződve arról, hogy a haladó kor kerekének küllőit, nemcsak megmarkolták, hanem azt már egy századdal vissza is fordíták. Biztak abban is, hogy ha Seivert művét Pestre fel-expediálják a „jog szentsége“ helyre áll, a törvényhozás magához tér, s a parlament nem fogja „a szász egyetem jogkörét egyszerűen elkobozni“, ha csak nem akar azon uton haladni, melyen 1784-ben és 1854-ben járt az absolutismus, (kalauzolja általatok ti jó ó-szászok) — a melyet a „Bach Zsarnokság“ (veletek) követett — mert hát Magyarországon „még érvényes a historiai jog!“

Ugy látszik azonban, hogy ezek a rodomantandok melyeknek az éle úgy is mind az ó-szászok ellen fordult, csak némileg nyugtaták meg az ó-szászoktr, kivált miután eszközbe jutott, hogy 1871-ben ötödösör tértek le — a legújabb korban is — a Lipóthitlevél teréről s ezért allegálni kezdék:

a votumokat nem csak számlálni, de mérlegelni is kell, még pedig azért, mert az 1871 egyetemben az ó-szászok voltak kisebbségben s így „a többség természetellenes“ vala. Még egyszeri meghallgatást kívántak, s azt, ki ellenkező véleményen lenne jó előre „képtelen tanácsadónak“ keresztelték; mert a magyar kormánynak kétségtelen erkölcsi kötelme megóvni a szász nemzetet akár a haláltól, akár az öngyilkosságtól.

Tehát legelőbb a meghallgatás ifju szászok által is constatált tényét tagadták el; azután a kiváltságok szalmazalát keresték hogy bekapaszkodhassanak; majd lázas visióik rémképeivel akartak szánalmat ger-

jeszteni, míg végül azon fenyegetésbe törték ki:

„a szász egyetem feltámadott 1784 után, fel Bach után, s feltámadna ismét és ismét a benne rejlő életerőnél fogva, ha a bármerről is kelő erőszak, a szabad fejlődés e korszakában öt meggyilkolni igyekeznek; akár teljesen megszüntetnék, mint az 1784-ki absolutismus (Schmerling a ti bálványotok!) tevé, akár pénztárhivatallá degradálná, mint az 1854-ki absolutismus cselekvé. Mert a jog halhatlan!“ (S. d. Woblt. 44.)

Legújabb az ötödik hatalmas tromfot is kijátszták az ó-szászok. Most már nem tagadják, hogy a belügyér meghallgatta volt az egyetemet 1871-ben; hanem azzal mentegőtönek, hogy akkor az ő kis törzsüket „mesterségesen táplált“ pártusa osztá meg, s azért azon egyetem nem volt a „népesség“ egészséges meggyőződésének kinyomata; akkor a megkérdezt nem volt azon állapotban, hogy „nyugodt, tárgyilagos és igazságú“ véleményre adhasson, s hogy akkor a Comes egy haldoklónak véltől erőszakolta ki a végrendelet aláírását.

Az újabb fegyverek tehát, a melyekkel az ó-szászok győzni remélnek: az ifju szászok többség elmezavartnak declarálása, bevádolása a Comesnek, s a csak imént törhetlen erejű szász nemzetnek, mint haldoklónak feltüntetése csak hogy a belügyérhez felküldött operatumok olybá tekintessenek, mint egy lázas „betegség productumai.“

De rövid ezeknek az uraknak az ő emlékező tehetségök! Roszul játszanak, pedig helyen az 1871.

Az 1871-ben felküldött operatumok közt ott van az ó-szász kisebbség is, melyet utóbb a medgyesi confoederatióban adoptáltattak az ifjakkal is, s a melyet most az egyetemmel akarnának megszavaztatni. Már most, ha a miniszter elgondolja, hogy az ó-szászok akkor is ép ésszel lehettek, legkisebb oka sincs az ismert dallam másodszeri „fortissimo“ eljátszását kívánni; ha pedig azon föltevésből indul ki, hogy ezek is lázba lehettek, mai ide s tova kapkodásukból arról kell hogy meggyőződjenek, hogy most legmagasabb fokára hágott a crisis, ők tehát meg nem hallgathatók.

Azt allegálják legutóbb az ó-szászok, hogy a miniszter tjavaslata a beküldött véleményekre nem támaszkodhatik, mert annak készítői is feladták e művet, s az már születésekor se birta a népesség támogatását, sőt a medgyesi confoederatio óta mesterei is kötelesek azt megtámadni; ha tehát a kormány az „igazságra“ akar építeni, hallgassa meg még egyszer a „Királyföld népességét“ mert a jelen egyetem sokkal „öszhangzóbb nyilatkozatot“ fog adni.

A miniszter azoknak a szaván a legjobb akarattal sem indulhat el, a kik, mint fennebb kimutattuk, a való tényeket, az egyetemben történeteket is megtagadták, kiktől tehát igazságot várni, hasztalan kísérlet lenne. Különben könnyen szavukon foghatná.

Például: az ó-szászok egyetlen megállható argumentuma az, hogy a Királyföld népessége nem támogatja az 1871-

ben felküldött operatumokat; ezt kellene ad notam venni s így szólani:

én a Királyföld népessége alatt nemcsak a szászajkuakat értem, de nem is értem; lesz gondom megtudni, hogy a vélemények az új szervezésről amazok is, miután azt, mit akarnak az ó-és ifju szászok úgy is tudom; e szerint fogom tjavaslatomat módosítani a Királyföld népességének érdekeit, de az országét is tartván szemelőtt. Rögtön az ó-szászok felelnék első: gestrenger, wohlweiser Herr! elég volt már abból a meghallgatásból! Meg kell próbálni.

Legújabb táviratok.

Berlin, nov. 21. Az egyházi büntetés és fenytetés jogát szabályozó törvényjavaslat megszabja, hogy csupán vallási büntetéseket lehet valakire kimondani. Büntetés az esetben szabható ki, ha valaki az állam törvényei ellen cselekszik, vagy az azok által előirt kötelességeket elhanyagolja. Tiltatik a büntetett egyén nevének megemlítése mellett a reá szabott büntetést kihirdetni.

Páris, nov. 21. A Kerdrel-féle indítványt tárgyaló bizottság több tagjának nyilatkozatából a jelenlegi válság mielőbb békés megoldására lehet következtetni. Hirszerint Thiers is hasonlólag nyilatkozott.

Róma, nov. 21. A vallási testületekre vonatkozó törvényjavaslat ezeket rendeli meg: A nyugdíjak 600 és 150 frank közt váltakoznak. A Rómában levő külföldi vallásos testületek két év lefolyása alatt a hozzájuk tartozó egyházak részére alapítványokat tehetnek, és azoknak átadhatják vagyonyukat. Ezen határidő eltelté után az illető idegen kormányokkal tárgyalások fognak kezdeni, az ezen testületek ingatlanainak átalakítása tárgyában követendő eljárás iránt.

— A Deákpárt nov. 21-ki értekezletén a miniszterelnök kijelenté a miniszterium nevében, hogy kielégítőnek tartja azon határozati javaslatot, melyet a pártértekezlet egyik tagjának indítványára elfogadott. Reméli, hogyha ezen határozati javaslat elfogadatik, jövőre meg lesz kimelve a képviselőház a folyó év 18-án előfordult botrány ismétlődésétől. Minden más parlament gondoskodott arról, hogy a tanácskozási rend biztosításáért, s botrányoknak eleje vétessek, csak a mi házszabályaink hiányosak e tekintetben. Erre nézve szükséges intézkedni, s a határozati javaslatnak ez a célja.

Ha e kérdés elintézve leend, az országgyűlés teendőire nézve programját a miniszterelnök előterjesztendi.

Ezután a pénzügyminiszter szólalt fel, s elmondá, hogy bár a pénzügyi bizottság nagy erőfeszítéssel működött, mind a mellett alig van kilátás arra, hogy a folyó év végéig bevégezhesse az országgyűlés a költségvetés tárgyalását, és valószínűleg indenytit kell a kormányának kérnie. A kormány azonban jövőre azon lesz, hogy az 1874-ki költségvetést már a jövő tavaszon előterjessze.

A bank kérdésben történt felszólalásra a miniszter kijelenté, hogy a pillanati bajokon segítve legyen — a mi meg is történt már — és hogy a végleges megoldás kérdése is rendeztessek, ez iránt folynak a tárgyalások.

Megjegyzem azonban, hogy ha pillanatnyi könynyebbités a végmegoldás kockázatátalálása lenne elérhető, akkor ő inkább a pillanatnyi áldozatot véli elfogadandónak, mintsem a végcél eltevésességét.

Lapszemle.

A „Reform“ az ellenzék politikai programjává látja téve a botrányesimálást, mi ellenében meggyőződéséje fejezi ki, hogy a Deák-pártnak a hosszan és lassan idáig ért s most explodált botrányt végső consequentiáig ki kell meríteni; az ügyet véglegesen, hathatósan, gyökeresen el kell intéznie, hogy hasonló alakban vissza ne térhessen. „Az ország közérzetében ugymond, már is meg van rendülve az erkölcsi egyensúly. Tudni akarjuk, hogy gazemberek vagyunk-e mindnyájan, vagy csak néhány van közöttünk, a ki mindnyájunkat terrorizál. Ki kell kutatni a bűnöst, a piacra vele, s ott kövessék meg; de annak végénél kell lenni, hogy a félgazember címet kezdjék fölvenni az emberek attól való félelmükben, nehogy különben egészen megkapják. A tisztességre szükségünk van a parlamentben, a kormányban, a társadalomban egyaránt, s ha bátorság kell má már a tisztesség uralkán helyreállításához: a képviselőház többségének kötelessége bátoran lenni, mert ha megfut, ha gyáván közvetít, ha föllépni erélyesen, sőt erőszakosan nem mer becsületességének tudatában: akkor Csernátorny urnak lesz igaza, igaza lesz adatok s bizonyítékok nélkül is.“

A „Pesti Napló“ a Románfával kötött vasuti egyezményt veszi bonczkés alá, mely szerint öt kapcsolat állapított meg, t. i. az iczkandi, verci-crovai vagyis orsovai, a vulcán szorosai, az ojtózi és tömösi a bodzai szoroson át. A két elsőre nézve bevezetett tényre állván szemben, későinek tartja észrevételeket tenni, különben is az orsovai csatlakozás nem hagy kívánni valót fel, az iczkandinál pedig mindkét részről különösen szabad nemzetközi forgalom van kikötve, ellenben az orsovai vonal magyarországi folytatását illetőleg nem látja át, mért kötetik meg a törvényhozás keze oly előleges intézkedés által, hogy az Temesvárról Lugoson és Karansebesen menjen, holott az aradorsovai vonal csekély hosszbeli különbség mellett nemzetgazdasátiilag sokkal több előnyt nyújtana.

A „P. Lloyd“ föltétlenül helyesli az utóbbi botrány alkalmából a Deákpárt által egyértelműleg hozott határozatot. Szerinte a Deákpárt teljesen correct járt el, midőn bizalmi vagy politikai kérdés nem forogván fen, de még személyes kérdés sem, a miniszterium ellen irányított megtámadásokat egyszerűen célzatos és aplanal gyanúsításoknak czimezte. Ez volt feladata a multra nézve. De még fontosabbnak tűnt fel gondoskodni arról, hogy hasonló kinos jelenetek jövőre többé elő ne forduljanak oly határozatok hozatala által, melyeknél fogva a ház mindjárt helyben bírói tisztét gyakorol-

hassa, mi csakis a házrend módosítása által eszközölhető. Első teendő volt tehát bizottságot kiküldeni a házrend revisiójára. Minthogy azonban egy még 1848-ból fennálló törvény szerint a házrend revisiója csak az ülésszak végén eszközölhető, s az új házrend csak a következő ülésszakban lép érvényre, a régi törvény megváltoztatására külön javaslatra volt szükség. A Deákpárt, ugymond, a miniszteriumot bizta meg e törvény előterjesztésével, hogy ily módon bizalmat tanúsítsa iránta. Előrelátható, miszerint az ellenzék mindent elkövetend a javaslat megbuktatására, de a többségben levő Deákpárt egyhangulag fog reá szavazni, s valóban nem is lenne méltó a hatalom birtoklására, ha azt még oly szerény mértékben sem használná fel, mint ez a resolútióban történik.

Az „Ung. Lloyd“ hasonló értelemben nyilatkozik a Deákpárt határozatáról, de egyidejűleg hangsúlyozza, miszerint a házrend módosítása magában véve meg nem elegendő, ha egyidejűleg szigorubb pártfegyelem nem hozatik be. Ezen intése minden pártnak kivétel nélkül szól. A mit államéletünkben, — mondja — legsajnosabban nélkülözünk, az a merev pártfegyelem, az egyén önkéntes alárendelése. A magyar képviselőház nem csupán a hozandó törvények, hanem megtartása által is oktatója legyen a nemzetnek. Méltósága, valamint a magyar nemzet tekintélye különben is már oly nagy csorbát szenvedett minden pártok egyes tagjainak kihágásai által, miszerint ideje volna, hogy a pártok magokba térjenek és elfogulatlanul gondolkozzanak a módokról a nemzet becsületét minden szenny ellen megóvni. Pharizeusi öntetés, türelmesség önmaguk, és türelmetlenség mások irányában a legrosszabb következménnyel bírna.

A kolozsvári ifjakhoz.

Mi évek óta ezek vágya volt, a kolozsvári tornaintézet, létesült!

Ha kell templom a vallásos kebelnek, muzeum — akademia — egyetem a tudományosság, színház a műveltségért, — százszor kell torna-intézet a férfi erő kifejlésére!

Ha kedélyed nyomott, életbajaid komorá tesznek, ha beteges vagy, tornázzál és erőd, kedélyed megjövend hamar!

Mi szép az ifju, hogy ha ép, erős, mily szánandó, ha béna, beteges!

És az erő önönmagunkban van, — kifejténünk szükséges azt csupán!

Nemzet nagygyá, dicsővé ugy lehet, ha minden tagja ép, erős, vitéz!

Ne legyen városunknak egy fia, a ki a torna-intézet tagja nem leszen!

Kitiltván, a tanítás is szünetelt. Innen kezdődőleg az intézet osztóztott a jezsuiták sorsában, s azon politikai viszontagságokban, melyekben ezen rend Erdélyben keresztült ment. A rend egyes tagjai hol lelkeszi, hol magán-tanítói minőségben egyenkint bár, többnyire visszatértek ugyan, de rendszeres tanításról az időben szó sem lehetett.

Időközben az intézet alapjául adományozott s már fennebb elősorolt javak is lefoglaltattak s a pura fiscalitások sorába iktattattak; míg használatuk I. Lipót alatt ismét a jezsuitáknak engedtetett által, s ily módon volt használatukban 1693-tól kezdve egész 1742-ig, a midőn az azon évi 8-ik törv. czikk tanúsítása szerint, az országgyűlés azokat a pura fiscalitások sorából kitörölni s a jezsuiták tulajdonába visszabocsátani határozta.

Az 1694-ik évben, nem ugyan mint egyetemen, miről Mária Theresia királynő koráig csak néha-néha tétetik említés, hanem mint főtanodán, hol 1698-tól bölcsészeti tanfolyam is állott fenn, ismét rendszeresebb tanítás vette kezdetét. A felújított főtanoda helyisége előbb az ó-vári zárdában volt, honnan később a Báthori által adományozott helyiségbe tért vissza. Mária Theresia királynő 1773-ban a jezsuita rendet véglegesen feloszlattván, a tanítás szünetelni kezdett 1776—1778-ig, midőn a gymnasiumi tanítás a piarista rend szerzeteseire bízott.

Az ugynevezett Báthori-egyetem sorsáról, melyet most a fennálló kir. jogakademia közvetett elődöknek tarthatni, adatok hiányában többet nem tudhatok, a miért e rövid történeti ismertetés rendőn átterek a Mária Theresia királynő által felállított egyetem ismertetésére, mely akademiáknak közvetlen előde volt.

Mária Theresia királynő kormánya alatt a tu-

ifjak, ne tőrjétek magatok közt azt, ki nem fog belépni az intézetbe!

Hölgyek ne becsüljétek az ifjut, ki elpuhultan visszavonul a férfi erő iskolájától!

Fel ifjak, mutassátok meg, hogy a parlament és a város tanácsa, mely segélyt ajánlt ez intézetnek — s mely értékek tevő azt — nem fog csalódní bennetek!

Fel tehát!!!

Egy polgár.

Külföldi hírek.

Versailles, nov. 20. Thiers tegnap este a baloldal küldöttét fogadta és óhaját fejezte ki, hogy a hatalmat letegyje, egy részt megtámadott egészsége miatt, másrészt azért, mivel a jobboldal üzemei annak vitélet neki igen megnehezítették. — A főhatalom átruházása — köszönet a csodálatra méltóan szervezett, a törvényhez és kormányhoz híven ragaszkodó hadseregnek — minden rendzavarás nélkül megtörténhetik. Ő — ugymond — csak az esetben marad meg az általa elfoglalt téren, ha formaszéru bizalmi szavazatot és némely reformok keresztültvitele iránt biztosítékot kap.

A jobboldal ragaszkodik a végleges köztársaság kikiáltása elleni ellenállásához; azonban e pillanatban bármely monarchiai combinatiót is visszautasít. A jobboldal — hallomás szerint — hajlandó, különös intézkedések mellett a bordeauxi egyezmény határain belül, Thiers kormányát megszilárdítani. — A Thiersnél tegnap este volt elfogadásra — az „Ag. Havas“ szerint — számos képviselő jelent meg, kik arra iparkodtak, őt rábeszélni, hogy maradjon meg állásán. — A miniszterium e válsággal szemben szilárd, határozott és egyetértő.

Mint az „Allg. Zeit“-nak Berlinből jelentik, gr. Arnim, kinek a párisi magasabb körökhöz való viszonyai igen feszültekké lettek, újlag a párisi követségtől való visszahívását kérte, s egyszerűen mind azon óhaját fejezte ki, hogy Rómába helyeztessék át. Ezen kérelem kétségkívül tekintetbe fog vétetni. Ugyanezen levelező szerint gr. Eulenburg belügyminiszter beleuován a parlamenti viszályba, újra a diplomai pályára kíván lépni, mi ellen Bismarcknak természetesen semmi kifogása sincs.

A lengyelek programja 1872. évre a czime azon röpiratnak, mely közelebb Pósenben Kraszewszky tollából a sajtó alól kikerült. A honfitársai előtt nagyrebecsült lengyel író azt tanácsolja, hogy a lengyelek hagyjanak fel a hiábavaló manifestumok és tüntetésekkel. Ezeknek kora már lejárt. A lengyelek politikája új fordulatot kell hogy vegyen ez évben, azt t. i. hogy a szó és beszéd mezejéről a tett mezejére lépjen. E röpirat nem ment azon utógondolattal, hogy az egységes Lengyelország újra fel fog támadni, hanem az első len-

domány és köznevelés ügye Magyarországon és Erdélyben is üdvös lendületet vett.

A törvényhozás megelőzőleg ugyszólván semmi, a kormány pedig felette kevés figyelmet fordított az iskolákra, a tudomány és köznevelés eszközei inkább az egyház, mint állam körébe tartozóknak tekintettek s általában hitfelekezeti hatóságok alatt állottak. Mária Theresia kormánya ezen intézetekre is kiterjeszté az államhatalom gondoskodását.

Nevezett királynő néhány felvilágosodott tanácsosainak sugallatára, egész birodalmában s így Magyar- és Erdélyországban is a tanügy országos reform-rendezését megindítá. A kezdeményezést az örökös tartományokban tevén meg, azoknak mintájára szándékozott keresztültvinni hazánk tanügyének rendezését is.

Különösen Erdélyt illetőleg a kezdeményező lépést a másolatban idezárt — s a feloszlott kir. kormányzék levéltárában eredetiben is látható 1834. számú, 1774. évi jan. 26-ról kiadott rendeletben szemléltethetjük. Ezen k. rendeletben a királynő mindenekelőtt, bevezetésében hangsúlyozván, a jezsuita rendnek végleges feloszlását, az ezen rend által Erdélyben birt s általam már felemlített javakat, melyek a rend feloszlásával a koronára szállottak, minden erdélyi alattvalóinak (omniium subditorum nostrorum) nevelésére (institutione) rendelte fordítani. Egyszermind ezen felekezetenküli országos tanalapot képező javak, és jövedelmének kezelésére egy különös, egyedül a királynőtől függő commissiót rendelt felállítani.

Többire nézve mellőzhetőnek tartom itten az érintett kir. leiratnak azon pontjait, melyekben, mindennemű alsóbb és felsőbb-intézeteknek ezéba vett szervezése tekintetében tétetek különféle rendelkezések, s egyedül annak ezen jogakademia előde, a kolozsvári egyetem felállítására vonatkozó 4-ik

gyel politikai irodalmi termény, mely az adott viszonyokkal és tényezőkkel vet számot.

A sz.-pétervári hivatalos lap közlése a kereskedelmi szerződéseket, melyeket Oroszország a bokharai, kokandi és kasghari khanokkal kötött. Mind a háromban az orosz alattvalóknak teljes kereskedelmi szabadság biztosított Közép-Ázsiában, valamint a jog karavan-seraikat és kereskedelmi ügynököket tartani a nevezett khanságok területén, melyek uralkodói azon felül kötelezik magukat az orosz karavanoknak és kereskedőknek szabad átvonulást engedni a szomszéd tartományok felé és biztonságukról gondoskodni. Viszonzásul Oroszország is szabad kereskedést enged a nevezett khanságoknak birodalma egész területén. Ezen szerződések világos tanúságot tesznek Oroszország erélyes politikájáról, mely ily módon jó barátokat szerz magának az ázsiai államokban s Angliát mind inkább háttérbe szorítja. Csupán Chinával hiúsultak meg eddig minden közeledési kísérletek s a khan még folytonosan vonakodik az orosz foglyokat kiadni.

UJDONSÁGOK.

Kolozsvár, nov. 23-án

— Figyelmeztetés. T. polgártársainkkal sietünk tudatni, hogy lapunk november 1-e óta legjutányosabb árban vesz fel bármily alakban hirdetések; s ha kívántatik, a fogalmazásról is gondoskodik a „Kolozsvári Közlöny“ kiadó-hivatala.

— Dr. Korbuly Imre egyetemi tanár tegnapi előadásában fölemlíté, hogy megbízást kapott a „magyar közigazgatási jog“ megírására; ezt annál nagyobb örömmel jelezhetjük, mert a mű még a jelen tanév alatt elkészülvén, ez által a derék tanár ur jogirodalmunk egyik kevéssé cultivált mezején mint korszerű utóró lép fel.

— M. kir. egyetemünkön hétfőn a következő tanár urak kezdik meg előadásait: Finály Henrik az „Időszámítástánból“ az egyet. épület 1. emelet 15. sz. termében. Dr. Szilassy Gergely ugyanott a „Róman nyelvtanból.“ Dr. Homann Ottó a 16-ik sz. teremben a „classikai philosophiából“; végül Dr. Abt Antal az egyet. épület II-ik emeletének 17-ik sz. termében a „kísérleti természettanból“; továbbá a „regeés“ és „hangtanból.“

— A magyar keleti vasut n.-várad-kolozsvári vonalán Csucsá és Brátka állások közt f. év december hó 1-én „Bucsa“ elnevezéssel egy újabb állomás nyitattik az általános személy-, podgyász-, gyors és teheráru forgalomnak. A fennálló menetrend ez által csak annyiban módosul, hogy Csucsá és Brátka szomszédállomásokon az

pontját kívánom hangsúlyozni, mely a legelső elhatározó lépést képezi a Maria Theresia által viszállított kolozsvári egyetem történetében.

Erre vonatkozólag a kir. rendelet előbb felhozott 4-ik pontjában meghagyatott a kir. kormányzéknek, hogy mielőtt a leirat többi rendelkezéseket eléget, tehetne, azonnal terjeszteszen fel véleményes jelentést, hogy mikép lehetne a kolozsvári egyetemet az erfurti egyetem mintájára — hol protestáns tanárok működnek — akkép berendezni, hogy az minden felekezeti ifjaknak tanulmányi folytatására s bevezetésére alkalmas legyen, s hogy ne legyenek — mint eddig tevők — külföldi egyetemekre menni kénytelenek?

Ezen legfelsőbb meghagyására a kir. fő kormányzék feliratában az erfurti egyetem szerveztének megküldését kérte, mi meg is küldetett, de mindazonáltal, a mint látszik, alkalmazást a kolozsvári egyetemen nem nyert, miután az időközben főigazgatóvá kinevezett gróf Bánffy Dénes kolozsmegyei főispán, a később részletesebben ismertetendő itteni tantervezetet egészen a bécsi egyetem mintája szerint terjesztette fel.

A most említett szervezet szerint ugyancsak gr. Bánffy Dénes 1774. decz. 14-ről kelt felterjesztése szerint a következő napon (azaz 1774. decz. 15-én) a már kinevezett tanárok előadásait meg is kezdték. Ezáltal a kolozsvári egyetem jogi facultása újból megnyitottnak tekinthető. Mint egyetem, nevet egész József császár idejéig megtartá. József császár uralkodása alatti sorsáról az egyetemnek majd semmi sem tudhatunk, miután többekkel együtt az e tárgy okmányok is elégettettek, ugy látszik azonban, hogy egyetemi nevet a főtanintézet elvesztve, „akademia“ nevet nyert, mit Ferencz császár koráig megtartott. Időközben a theologiai facultás K.-Fehérvárra, a püspöki székhelyre tétetvén át, a főtanintézet nemcsak

TÁRCKA.

A kolozsvári jogakademia.

Még XVI-ik század vége felé Báthori István lengyel király és Erdély fejedelme, bátyja Báthori Kristóffal egyetértőleg, 1581. évi pünkösöd hó 12-ről Vilna városában kelt és kiadott alapító levelével Kolozsvárra tudományos egyetemet (Universitas) állított fel, melyet az akkor betelepített jezsuiták vezetésére bízott. Alapító fejedelem, az új főtanintézet fennmaradását örök időkre biztosítani óhajtván, részére adományozta a kolozs-monostori apátságot, a hozzá tartozó Monostor, Bács, Jegenye, Kajántó, Tyburez és Bogártelek, Kolozsmegyében fekvő falvakkal együtt.

Ezen alapítójáról „Báthori egyetem“-nek nevezett főtanintézet helyiségeül a kolozsvári Ferenczrendi szerzet farkas-utczai zárdája, s az ahoz közel feküdt, és ugysis csaknem üresen álló apácza-zárda jelöltetett ki. Az alapító levél szavaiból kivehetőleg, a hit, bölcsészet és jogi kar leendettek képviselve említett egyetemen, még pedig akképben, hogy az ezen tudományoknak a szigorlatoknál kitüntetett kellő mértékben elsajátítása, a baccalaureatus, licentiatius és doctoratus elnyerhetésére vezetethet. Egyenlő rang és kitüntetés illetvőn meg őket a külföldi egyetemek graduáljaival, mire nézve a középkor szellemének megfelelőleg XIII. Gergely pápa engedélye s illetőleg megerősítése is kieszközlötetett.

A mennyire a hiányos történelmi adatokból kivehető, a tanítást a jezsuiták már 1581-ben fokozatosan megkezdették, ugy hogy 1585-ben már a bölcsészet és hitan is némi részben előadtak. 1588-ban Báthori Zsigmond a megyesi országgyűlés határozata folytán a jezsuitákat az országból

érkezési és indulási idők néhány percnyi változást szenvednek.

— **Egyetemünk** tegnap d. e. Imreh Sándor „A magyar nyelv történetéből” második sikerült előadását tartotta, melyen sokan valának jelen a rendes hallgatókon kívül is.

— **Hidat csinálnak.** A fellegvárhoz vezető „németek pallóját” egészen szétszedték, hogy helyébe erős hidat készíthessenek.

— **Orbán József** urkányházából az úgynevezett „narancsosok”-at kitiltatta, szükségének látta bérül ur e szigorú fellépéssel véget vetni a kutsseberkedésnek.

— **Szerdahelyi Kálmán** sirjára mielőbb emlékkövet akarnak állítani, hogy nyug-helye méltón legyen megjelölve. E czélból Pesten több író egyesült, hogy még a zene-idény alatt a legelőkelőbb művészek közreműködésével hangversenyt rendezhessenek.

— **A kolozsmegyei néptanítók** egyetemenek közp. választmánya és a ker. tanfelügyelőség, együttesen a felnőttek ingyen oktatását a következő helyeken eszközöli: 1-ször kül-monostor utcában az „Augustaumban” 2-or Hidelvén az új-utcai népiskolában férfiak, az új-utcai kisedővő-gyermekertben nők számára. 3-or kül-magyar-utcai népiskolában. — Egyszermind köztudomásra hozza: hogy az egyleti helyiségben (külmagyar-utcai ref. leánytanoda) f. év nov. 24-től kezdve mindenik vasárnap d. u. 3 1/2 órakor, közérdekű tárgyakról nyilvános fölolvasások tartatnak.

— **Helyiség változtatás!** Olvasóink előtt bizonyosan ismeretes Haasenstein és Vogler-féle hirdetésfelvételi iroda Bécsben a „Neue Markt”-ról a Wallfischgasseba 16 szám alatt az Akademiegasse szögletére költözött át.

— **Dalkörünk,** tegnap este tartott gyűlésében Nagy Imre titkár s fardhatatlan tag Kolozsvárról távozása folytán, Bergai József ur választatott meg titkárnak.

— **Torockón** November 8-án 1872 — Alóliirt nyilvánosan elismerem — s hála köszönetemnek adok kifejezést arról — hogy mult oct. 28-án éjjel leégett épületem biztosítva lévén az első magyar általánosbiztosító intézetnél, ez kellő időben felvettekáromat, és azt méltányosan és gyorsan megfizette, — a miért mint elébb is említém, tiszteletteljes köszönetemet adom itt által a nyilvánosságunk.

Felsőutcai B. Zsakó János.

— **Erdélyi olasz alkonzulság** felállítását határozta el az olasz kormány s a külügyér közelebb beterveztett budgetében már előirányozva látjuk ez állomásra az illető tételt. E konzulság szüksége már rég idő óta érezhető volt, min-hogy körülbelül 20,000 olasz munkás dolgozik az erdélyi vasutaknál. A konzulság székhelyére nézve még nincs megállapodás es Kolozsvár vagy Brassó városok vannak kiszemelve.

egyetemi nevét, hanem jellegét is végleg elveszté, s Ferenc császár után egész a legújabb időkig „királyi Lyceum” elnevezés alatt állott fenn. A jog, bölcsészet és orvos-sebészeti tanfolyamok azonban mint királyi lyceumon megvoltak egészen 1849-ig is, a tanítás, bár izgatottságok között, de nem megszakítva, még azon idő zavarai között is folytatottat.

* * *

A mi a szervezetet s illetőleg annak változásait illeti, a Bathori-féle egyetemre vonatkozólag, a külöben is kevés adatok felette csekély világot vetnek. Annyit azonban bizonyosnak tarthatunk, hogy az teljes egyetem, hol a felső tudományok minden ága csak az akkori idő követelményeinek megfelelőleg is tanítottat volna, nem nőhet ki magát. A keletkezése után rövid időre bekövetkezett vallási és politikai viszonytárságok fejlődésében megakadályozták. Hogy azonban már 1585-ben a bölcsészet és hitán előadattak, azt az adatok kitüntetik; de minő terjedelemben, mitféle mód és rendszer mellett? arról nem maradtak fenn utmutató jegyzetek, de valószínűleg azok a jezsuiták vezetése alatt állott többi intézetekben alkalmazottakkal azonosak voltak.

Ennélfogva bővebb ismeretünk csak a Mária Theresia által visszaállított egyetem szervezetére terjed. Az egyetem főigazgatója, gr. Bánffy Dénesnek 1774. nov. 10-ről az udvarhoz intézett felterjesztéséből kitétszöveg a bölcsészeti, jogi és orvosi tudományok voltak képviselve, melyeknek tanítása egészben a bécsi egyetem mintájára történt. Előadattak a bölcsészeti facultáson.

- a) Az elméleti physika naponta 1 1/2 órán.
- b) Experimentalis physika váltogatva a metalurgiával.
- c) Moral philosophia naponta egy órán.
- d) Logika és metaphisika naponta két órá.

— Első utcaiz mozdony Chinában.

Szeptember havában Tien Tsin város európai telepeben több sikerült kísérlet történt egy utcaiz mozdonyra, mely a chinai hatóságok engedélyével az idegen telep határain belül személy- és áruszállításra használtatni fog. Előbb a géppel külön történt kísérlet, azután kocsi- és kocsikhoz, melyeken 50 bátor szívű chinai foglalt helyét, végül a consul és a chinai kormányzó is egy első osztályú kocsi- ba szállottak. A chinai kormányzó meg volt lepve a gép könnyű fordulataival, és oly ékes jelentést tett az alkirálynak, hogy ez is kocsiztatott egy próbát. A gépet maga a kormányzó keresztelte: „Li Yung”-nak és e név nagy chinai befűkkel olvasható a mozdonyon.

— **Hét forint egy asszonyért** Sömogy. Csákány határában oláhok dolgoztak közelebb. Az egyik oláhnak csinos, tüzes szemű felesége szintén ott dolgozott, s munka közben egyik nőlen oláhra szórta a tüzes pillantásokat, mik nem maradtak viszonzás nélkül. Az ura észrevette, s távol az ot-hellói dűkösködéstől — nyugodtan az ellentárhoz ment s nejét aruba bocsátotta neki. Egy kis alküdozás után hét forintban megtörtént az alku. — A fiatal oláh menyecske ellenvetés nélkül fogadta a fejéresét. Este aztán „az egy nő s két férj” az asszony-árt elmulatták. E történetke beillik ázsiai életképeknek is.

— **Cholera,** Prágában f. hó 20-án két, Pozsonyban pedig egy cholera eset fordult elő.

— **Nyomor.** A berlini „Börz. Zeit.” közzelebről a következő hírdetményt közölte: „Egy szegény anya, kit a szükség kényszerít el épésre, öt hetűs, szép, szőke, kékszemű fiát el óhajta valakinek ajándékozni.

— **Vliagkiállítás.** Törökországban éjszaknyugot Afrikában, Romániában, Montenegróban szorgalmasan gyűjtik a világlátra felküldendő tárgyakat, és nem eredménytelenül; csak Szerbia nem tett még e részben semmit.

— **Delejes világító-készülékkel** tettek f. hó 21-én Bécsben kísérletet.

— **Angliában** az utóbbi évtized alatt 76 milliórius halt meg, ki többet hagyott hátra 4 milliórius.

— **A berlini börzén** 11,000 tallért gyűjtöttek a napokban a nyugottengeri árviz-károsultak számára.

— **Női szerkesztő.** Villachban (Krajna) az oda való nyomdásznak, Hoffmannnak lánya Julia „Süddeutsche Post” cím alatt politikai lapot szerkeszt.

— **Bécs** az 1871-ik év folytán 72,171,758 oszt. kupa sört fogyasztott el.

— **A mezei egerek** szaporodását nagyon elősegíti a jelenlegi enyhe időjárás, és Ausztriában e kártékony állatok már is sok kárt okoztak az őszi vetésekben.

e) Mechanika husvétől kezdve vasárnap és ünneppapok délutánjai egy órán. Ezekben hivül hetenkint két óra az ifjuság tudományos vitaközására volt szánva, mely vitaközásokat egy professor vezetett.

Az orvosi facultásra nézve megjegyzem, hogy az említett feltérjesztésből kitétszöveg ott is a bécsi egyetemi rendszer életbeléptetése helyeztetett volt kitétszöveg. Az 1774-ik évben azonban ez még tényleg mint facultás nem létezett, s csak 1775-ben (január 26-ról 9 1/2 sz. a.) Laffer Józsefnek a sebészet és szülészet tanárára történt kinevezetésével nyer életet. Mária Theresia királynő 1776-ban (nov. 7-ről 1662. sz. a.) kelt leiratában az orvosi facultás fokontkinti teljessé tétele iránti akaratának ad kifejezést, és pedig úgy, hogy a következő tanévre két új tanszék lenne felállítandó, t. i. a vegy- és növénytan, és az an athomia számára. Az után következő 1779 tanévre e physiologia s az 1779/80-ik tanévre a pathologia lettek volna tanszékelt nyereendő. A vallás, nemzetiség és graduáltatás helyére való tekintet nélkül, egyedül a képesség s egyenlő qualificáltak között az erdélyiekre való tekintettel kinevezendő új tanárok 1000 frtban megállapított fizetésüket a provinciális cassából lettek volna huzandók. Mindezen terveknek keresztülvitele azonban dugába dűlt, s egy 1777 (aug 27-ről) kelt kir. rendelet az előbb említett berendezésnek egyelőre függőben hagyásáról tudatja a kir. főkormányzékét. A hangsúlyozott „egyelőre függőben hagyást” végfelhagyás követte, mert az a tervezet szerint beálltva a későbbi időben sem lett. Csak is a mai nap is fennálló orvós-sebészeti tanintézet lön e század kezdetétől fogva fokozatosan fejlesztve. Erről azonban részletesebb adatokat nyujtani azon tanintézet igazgatósága levén hivatala, jelentésemben egyedül a jogi facultásra szoritkozom.

— **A himlő-járvány** Bécsben apad, azonban Alsó-Ausztria rónain nagyon terjed.

— **A Miklósi-színházban** Pesten f. hó 19-én adták Szigligeti pányanyertes népszínművének „Az amerikai”-nak parodiáját, és sikerrel.

— **Korai áldomás.** Heti vásárunkat tegnap, egy pár havasi oláh ember tette élénkebbé, kik az áldomást megitták valamelyik zugkorcsmában anélkül, hogy erre tulajdonképp okuk lett volna. Az egésznek az lett a vége, hogy miután ők, amugy „per pedes” haza menni nem tudtak, megszánta egy ismerősük s szekerén szállította haza az áldomás áldozatait.

— **Garibaldi mint főpinczér.** Romában a pinczerek egyeletet alakítottak s elnökül Garibaldit kérték fel, ki e mégtiszteltetést elfogadta.

— **Gözezből** írják, hogy az olasz kormány Görmonsnál csakugyan elrendelte a 48 órai határárt.

— **Néma de — beszédes.** Ababan, Finnországban egy svéd szintársulat működött, melynek tagjai közt egy igen szép színész nő volt, melybe egy gazdag orosz szenvedélyesen beleszeretett s kezét meg is kérte. A színész nő igent mondott, az esküvő meg is történt, s egyéb baj nem volt, csak az, hogy a nő nem beszél oroszul, a férj pedig nem tud svédül, s így csak szerelmi pillantásokkal értekezhetnek.

— **Helyreigazítás.** „A helybeli állami tanítónképezde növendékei a két segéd tanárnőnek és nem az igazgatónőnek kívántak a tegnapi számban közlöttekkel kedveskedni nevök napjára.”

— **Kitüntetés.** Igluban (Morva) nem rég egy gymnasiumi tanuló Grater Alajos önfeláldozólag mentett meg egy katonát vízbefúlástól, mi ő fel-sége tudomására jutván, a fiúnak az ezüst érdemkeresztet adományozta, és tanulmányai tovább folytatására évenkint 200 frtot rendelt három évre.

— **Régiség.** Salczburgban egy pinczeásatás alkalmával néhány száz darab római arany és ezüst pénzre találtak, melyek mint a tüzetesebb vizsgálat után kitűnt, időszámításunk 2-ik és 3-ik századából valók.

— **Sörfogyasztás Münchenben.** München a mult évben 62 1/2 millió kupa sört fogyasztott el. A város lakossága 170,000-re megy, s így egy évre minden főre 367 kupa jut. A müncheni kupa két meszely.

— **Különös statisztika.** Egy francia kiszámította, hogy Párisban van 1450 pupos, 1100 egykaru, 1350 egylábu és egykezü rokkant, 4800 vak; tehát a város 250-ik része, 8850 egyén béna.

— **A tengeri betegség ellen** Bessemer angol iparos oly biztos hajótermet talált fel, mely iránt a kiküldött szakértő bizottság teljes elismerését nyilvánította, s melynél nem annyira a feltalált gépezetet csodálja az ember, mint inkább azt, hogyan nem igyekeztek a tudományos feltalálók e gyakorlati és jótékony czélra fordítani már régen képességeiket? E találmány általános hála-ját érdemli ki a tengeri utazóknak, főleg kik Francia- és Angolország közt közlekednek, minthogy egyelőre itt fognak alkalmaztatni az ily módon felszerelt hajók, melyek egy óra alatt teszik meg az utat. Igaz ugyan, hogy nagyobb zivatarok vagy egyes utazók véralkata és egészségi állapota mellett az új találmány sem mindenkor biztos óvszer.

— **A londoni és bostoni nagy égésekről** a távirat röviden hozott értesítést, most a következő bővebb leírások fektűznek előttünk: A nagy londoni égés, mely a mult vasárnap ütött ki, oly nagy volt, milyen már negyven év óta nem volt Anglia fővárosában. Elégett egészen az 1852-ben alapított City Hour Mills, Hadley malmaj, s hogy mily nagy a kár, most még nem lehet határozottan megmondani. A legmeseszerűbb összegek említettek, így a többek között 500,000 font sterling is. A kár nagyságáról fogalmat szerezhettünk magunknak, ha meggondoljuk, hogy az épületek 7 emeletesek voltak 400 ablakkal. Ez épületek a nagy gabna- és lisztkészlettel együtt a lángok martalékává lettek. Noha a tűz reggel 7 órakor kezdődött, s két óriási feeskendő és 120 tűzoltó működött a pusztító elem továbbterjedésének megállítására, a tüzet lankasztani még akkor sem igen lehetett, midőn az oltásnál már 30 óriási feeskendő s 200 tűzoltó munkált közre. Egy tűzoltó meghalt, kettő nehéz sebet kapott, s többen kisebb sérüléseket szenvedtek. Ez égés a tűzoltók

számának szaporítását vonja maga után. Egy még borzasztóbb égés Boston városának legszebb negyedét pusztította el. Az egész leégett rész csak a mult évtizedben építettett, s noba a házak mind masszivok voltak, sőt több gránitból, a dühöngő lángoknak nem tudtak ellenállni. Két tér és 11 utca, melyek szépségre bármely városéval vetélkednek, egészen leégett, s körülbelül 40 czég mindegyik 100,000 — 500,000 dollárig károsodott. Az összes kár 200 millió dollárra megy s ez az országra nézve nagy csapás.

— **A lóragály** Amerikában Rochester, Buffalo, Chicago, Providence, R. J. Augusztia és Philadelphian borzasztón pusztít. New-Yorkban eddig 70,000 ló betegedett meg.

— **Livingstone feltalálója** mr. Stanley, miután Angliában utazásáról számos felolvasást tartott, f. hó 9-én visszatért Amerikába.

— **Egy valóságos chinai bolond.** A napokban Párisban egy szelid ürület temettek el, kinek az a rögeszméje volt, hogy chinai, s ennek folytán chinai-szabásu ruhát viselt, és egy ért-hetetlen nyelvet teremtett magának, melyet chinainak mondott. Halála napján mindenkinek arról panaszkodott, hogy őt a chinai császár halálra ítélte, és délután kivégzik. Az általa meghatározott órában csakugyan meg is halt.

— **Két japáni lelkész** tartózkodik jelenleg Berlinben, kik a keresztény vallás tanulmányozására jöttek Európába.

— **Nagymérvű lopás.** A napokban Mainzban egy nőtől 50,000 tallér értékű értékpa-pirokat loptak el.

Nemzeti színház.

Pénteken, nov. 22-én „Faust és Margaretha, a kicsinyek” operette 5 felvonásban, a nagy opera parodiája. Zajong (Faust) szép hangja ma is mogtette hatását, játéka is meglehetősen sikerült. Szilágyi né (Margaretha) csinosan énekelt. Dékány Róza (Martha) az izléstelen masquirozásban tűnt ki, ugy látszik, a túlzást szereli. Szilágyi (Mefeles) a szerencsétlen, unjonczördög hü személyesítése által jó kedélyhangulatba hozta a közönséget. Kendi (Siebél) türethető komikummal játszott, de szerepének énekesze nagyon gyengén ütött ki. A kar erősebb is lehetne.

Távirati tudósítás a bécsi börzéről.
November 22-ről. 5% metaliques 66.20
5% nemzeti kölcsön 70.30. 1860-ki államkölcsön 103.50 Bankrészevények 980. Hitelrészevények 336.50. London 108.75. Ezüst 107.—. Cs. kir. arany 5.18. 20 frankos arany 866. 1/2.
Földtehermentesítést kötvények: Magyar 80.—. Temesi 79.—. Erdélyi 76.25. Horv. Szlavon —.—.

Felelős szerkesztő Sándor János.

NYILTTÉR.

Egy angol, francia és német nyelv-tanár.

ki az oxfordi egyetemen mint rendes tanár hosszabb ideig működött s erről kitűnő bizonyítványai vannak, kész leczkéket adni az angol, francia és német nyelvből. Tanrendszere szerint hat hó alatt bár melyik nyelven meg lehet tanulni írni, olvasni és beszélni.

Tanórák:
az angol nyelvből: kedd, csütörtök és szombat d. e. 10—11, d. u. 2—3 óráig;
a francziából: csütörtök és szombaton d. e. 9—10, d. u. 3—4 óráig;
a németből: hétfő, szerda és péntek d. e. 9—10, d. u. 3—4 óráig.
Hivatalnokok és egyetemi polgárok számára tanórák d. u. 6—7-ig.
Havonként 8 leczke 5 forint.
E felett az angol nyelvből külön tanfolyamot is nyit hétfőn, szerdán és szombaton este 7—8 óráig.
Ertekezni lehet „Nemzeti szálloda” 11. szám alatt és e lapok szerkesztőségénél. Levelek K. K. B. czim alatt.

Nyilttér.

Fog- és szájorvos Máthé Domokos
„Rubin” fogtisztító-szere
a legjobb szer a fogak naponta tisztítására, a fogus erősítésére és az oly ártalmas fogók (borkók) képződés megelőzésére.
Ezen készítmény felől több nevezetes bécsi orvos elismerését nyilvánította. Egy diszes érczdoboznak ára 1 frt.
Egyedüli főraktár Csapó Sándor unal Kolozsvárt.

A kolozsvári királyi szabadalmazott

TEMETKEZÉSI INTÉZET

Entreprise des pompes funebres

egy évi működése alatt teljesen be bizonyította, hogy városunknak diszére, a t. cz. közönségnek hasznára van. Az intézet főnállása óta **temetkezéseink díszesebbek s jóval kevesebbe kerülnek**, mi az által lett elérve, hogy az intézet saját begyakorlott személyzetet, fogatokat, különböző gyász-szekereket, fa- és érc-koporsót s egyéb

gyász kellékekből raktárt tart,

hogy mennyire kiérdemeltük a t. cz. közönség bizalmát, mutatja az, hogy helyt és vidéken minden nagyobb szerű temetést intézetünk végezett.

A rendes temetések 25, 50, 100, 150, 200, 300 és 400 forintosok — azonban ezen díjszabályzattal tetszés szerinti eltérés eszközölthetnek s kívánatra **drágább** vagy **olcsóbb** temetés is rendeztetik.

A felsorolt díjakért az intézet a díjszabály szerint koporsót, párnákat, lepedőt, mádrácztot, szentakarót, ravatalt, szoba diszítést, gyertyákat, egyházi szertartást, harangozást, szomorú jelentést, gyász és kísérő kocsikat, egyenruházott személyzetet, sir-ásatást és befedést szolgáltat ki, rendez és állít elő oly pontossággal, hogy a gyászoló család közreműködése legkevésbé sem lesz igénybe veve.

Érc- és fakoporsók felszerelve vagy a nélkül magára is szolgáltatnak ki gyári árban.

Felvételi iroda: **Bogdán István** üzletében. Intézeti és raktári helyiség kül-tordautca a temető bójárásnál balra.

Kolozsvártt, október hó 1872.

A temetkezési intézet.

Bogdán István,
igazgató.

(618) **A testi tisztaság** a leghathatóbb és biztosabb óvszer minden, főként a járványos betegségek ellen. A min- demmá kényelemmel ellátott

Diana fürdő
e részben mindenki igényeinek telje- sen megfelel. Fürdőikkel nemcsak esinnal berendezett helyiségekben szolgál, hanem fürdőket kádakkal együtt is szállít ki a vá- rosra minden időben, s a ki több- ly fürdőt önjait használni, előf- zetés után a legmérsékel- tebb árban biztosítja a pontos kiszolgáltatást. **Gyengélkedők- nek** a megkülés veszélyeinek elkerü- lése szempontjából, egy **üveges oltó** árban bármikor haza szállítja. Kolozsvártt, november hó 1872. **A „Diana fürdő” igazgatósága.**

80 sorsjegyre három milliónál többre menő összes főnyeremény- nyel játszhatni mint résztvevő olcsó játéktársulatunkban.

20 darab töröksorsjegyre, 21 havi részlet a 5 ft., bélyeg 99 kr.; huzás decz. 1-én, főnyeremény 300,000 frank.
20 darab 1864-ki sorsjegyre, 24 havi részlet a 8 ft., bélyeg 1 ft. 30 kr.; huzás decz. 1-én, főnyer. 200,000 ft.
20 db. 1839-ki ötödész sorsjegyre 28 havi részlet a 8 ft., bélyeg 2 ft. 55 kr. huzás decz. 1-én főnyer. 220,000 ft.
20 darab hitel-sorsjegyre, 24 havi részlet a 10 ft., bélyeg 2 ft. 55 kr.; huzás január 1-én, főnyeremény 200,000 ft.
Az 1839ki sorsjegyeknek akkor az- tán még csak **4 huzása lesz**, s miután addig minden sorsjegynek ki kell huzatni **a nyeresé esélye rendkívül nagy.**
Az első havi részletek és bélyegilleték be- fizetése után, megkapják a résztvevők a részlejtjeiket. A megrendelés, valamint a további részletfizetések **postai utal- vany** által történhetnek.
A lefizetés tartama alatt minden hu- zásra játszanak a résztvevők, s annak be- fejezése után kapnak egy **eredeti 1864- ki egy tőrből, egy Credit- és 1839-ki sorsjegyet.**
Az osztrák Industrial-Bank váltó irodája. **Fürst Eduárd,** Bécs, Istvanter.

(605)

GÁMÁN JÁNOS ÖRÖKÖSEI

KÖNYVNYOMDÁJA

Kolozsvártt, főter báró Bánffy-ház, és központi irodája

KERESZTESY PÁL PAPIR-ÜZLETÉBEN

főtér, Gyulay-ház, felvállal mindennemű

KÖNYVNYOMDAI MUNKÁKAT.

Alírt könyvnyomda tisztelettel tudatja a helybeli és vidéki t. cz. közönséggel, hogy újonan felszerelt és izletes betűkkel ellátott nyomdája azon kellemes helyzetben van, hogy mindennemű **nyomdai megrendelést** elfogad, u. m.:

könyvek, bármely hazai nyelven, körözüvények, rovatos iven, árjegyzékek, számlák, falragaszok, név- és meghívójegyek, gyászhirek, baromútlevelek, vásárczédulák stb. stb. a lehető legjutányosabb árak, gyors és pontos szolgálat mellett.

A LEGÚJABB MINTÁJU NÉVJEGYEK 100 DARABJA 1 frt. FELVÁLLAL KÖNYVNYOMDAI MUNKÁKAT IS.

HIVATALOS MUNKÁKRA NÉZVE

a nyomda. — miután Keresztesy Pál papir-üzletével és ez viszont a nyomdával egyesült — biztosítékot nyújt arra nézve, hogy a papírok a legelső papir-gyárakból szerezte- nek be, és azok a hivatalos munkákhoz valódi gyári áron számíttatnak, és a legszükségesebb mintázatokból kész raktárt tart, a meglevőket postafordultával, a szo- katlan formájukat pedig a legrövidebb idő alatt elkészíti.

Minden megrendelést kérünk egyenesen a nyomdába küldeni, hol a legnagyobb pontosság biztosíttatik.

Gámán János örökösei könyvnyomdája.